

IZREDNA SKUPŠČINA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

POSTAJAMO PRAVI GOSPODARJI GORSKEGA SVETA

MARJAN RAZTRESEN

Nad mizo, za katero je letošnjega 24. marca v ljubljanskem Domu JLA sedelo petčlansko delovno predsedstvo pod predsednikovanjem Jureta Mlinarja iz Nove Gorice in vodilo izredno skupščino Planinske zveze Slovenije, ni bilo napisana »Slovenske gore — ponos moje dežele«, kot je bilo na lanski decembrski redni skupščini. Tudi vzdušje na marčni skupščini ni bilo tako slovesno, kot je bilo običajno ob takih priložnostih: delegati zdaj niso prišli toliko zaradi dogovorov o prihodnjih nalogah in pregleda opravljenega dela v zadnjem obdobju, kot zaradi tega, da bi izvolili novega predsednika slovenske krovne planinske organizacije. To jim je — začuda — uspelo že v prvem poskusu, čeprav je večina pričakovala vsaj dva kroga. Andrej Brvar, 36-letni član PD Ljubljana Matica, je postal prvi mož PZS in si v teh težkih in kriznih časih naložil težko breme.

SLAVNOSTNI DEL

Izredno skupščino so z daljšim glasbenim programom uvedli citrar Tomaž Plahutnik ter pevec Rok Lap in Janez Majcenovič,

Takole polna je bila dvorana doma JLA v Ljubljani med izrednim občinim zborom PZS
Foto Marjan Zaplatil

ki so peli in igrali slovenske planinske in narodne pesmi. V slavnostnem delu skupščine je Miran Bogataj, poveljnik republiškega štaba Civilne zaščite, v imenu predsedstva SFRJ podelil članom Gorske reševalne službe Slovenije državna odlikovanja: dr. Jožetu Andlovicu red zaslug za narod s srebrnimi žarki, Alojzu Arhu, dr. Francetu Bernotu, dr. Janezu Gorjancu in Antonu Kralju red zaslug za narod s srebrno zvezdo, Emilu Herlecu pa red dela s srebrnim vencem.

Dr. Peter Novak, predsednik republiškega sveta za varstvo okolja, je zatem podelil posebni priznanji Sveta Planinski zvezi Slovenije in dr. Tonetu Strojnu. Ob tem je dejal, da je množično planinstvo imelo ob pozitivnih tudi več negativnih vplivov, saj je med drugim prineslo v gore duha potrošniške družbe. »Spet se moramo ozreti vase in se potruditi, da postanemo del narave, ne pa gospodar nad njo; Zemlja bo plavala po vesolju, ko človeka že zdavnaj ne bo več na njej, kot je takrat, ko ni bilo o njem na njej ne duha ne sluha,« je dejal dr. Novak in podelil PZS zlato, dr. Strojnu pa srebrno plaketo Sveta za varstvo okolja.

Potem ko je verifikacijska komisija ugotovila, da je od 178 v PZS včlanjenih planinskih društev na skupščini zastopanih 123 društev ter od 224 izvoljenih delegatov navzočih 167, kar pomeni sklepčnost skupščine, se je začel uradni del.

ENOTNOST PLANINSKE ORGANIZACIJE

Razmeroma kratka uvajalna razprava o spremembah statuta PZS in poslovnika skupščine PZS je pokazala, da delegati nekako niso voljni ponovno govoriti o stvareh, o katerih so že pogosto razpravljali in se zanje odločili. Predlog sprememb statuta je bil sprejet z večino glasov, poslovnik pa soglasno.

Uvodno poročilo je imel vršilec dolžnosti predsednika PZS Jože Dobnik, ki je najprej pojasnil, zakaj je bila izredna skupščina sklicana že štiri mesece po redni: da bi čimprej sprejeli spremembe in dopolnitve statuta in da bi omogočili novim organom PZS, da bi imeli še pred polletnimi počitnicami čimveč časa za pripravo in sprejem programa svojih aktivnosti v letošnjem letu.

V času med redno in izredno skupščino so organi PZS, ki jim je redna skupščina (z izjemo predsedniku) podaljšala mandat, sodelovali pri obravnavanju marsikaterega pomembnega vprašanja. Med drugim so ugotovili, da v osnutku nacionalnega programa športa, ki ga je pripravila Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije, ni bilo v poglavju o vrhunskem športu najti alpinizma, odprav v tuja gorstva in plezalnega športa, v drugih poglavjih pa ne Gorske reševalne službe, na kar je PZS seveda opozorila. Zato je Jože Dobnik na skupščini pozval vsa planinska društva, naj tudi v lastnem interesu sodelujejo povsod, kjer bodo še razpravljali o tem dokumentu, saj bo to podlaga za bodoče financiranje.

»Planinska zveza Slovenije,« je nato dejal uvodničar, »je bila ustanovni član SZDL Slovenije. Ko je januarja letos Socialistična zveza Slovenije postala stranka in ko je ustanovne člane prejšnje SZDL povabila na pogovor o kolektivnem članstvu v novi stranki, je predstavnik PZS v skladu s sprejetimi stališči na 19. skupščini in 6. seji Glavnega odbora PZS pojasnil, da PZS ne bo kolektivni član nobene politične stranke in da bo delovala nestransko, da pa bo aktivno sodelovala pri tistih programih in aktivnostih političnih strank, pomembnih za člane planinskih društev in planinsko organizacijo kot celoto.

NALOGE PLANINSKEGA GOSPODARSTVA

Delegatom predlagam,« je dejal, »da takšno usmeritev sprejmejo tudi planinska društva. S tem bi ohranili enotnost planinske organizacije in preprečili ustanavljanje planinskih društev v okviru posameznih političnih strank, kar za planinsko organizacijo in društva ne bi bilo smotno. Razumljivo pa je, da so člani planinskih društev lahko člani katerekoli

ali pa nobene politične stranke; to je njihova osebna zadeva.«

Ob načrtovanih posegih RTC Krvavec v gorski svet (o tem je Planinski vestnik obširno poročal; op. ur.) se je Jože Dobnik na skupščini PZS v imenu organizacije odločno zavzel za to, naj bi v ustreznih zakonih in odlokih določili tudi obvezno sodelovanje planinske organizacije, pa tudi vodarjev, lovcev in gozdarjev pri obravnavanju predlogov za kakršnokoli gradnjo ali drugačen poseg v gorskem svetu. Soglasje planinske organizacije naj bi bilo pri izdaji gradbenega dovoljenja ali dovoljenja za spreminjanje okolja v gorskem svetu enako obvezno, kot so obvezna soglasja drugih organizacij.

Sicer pa morajo tudi planinska društva po Dobnikovem mnenju pazljivo spremljati načrtovanja v gorskem svetu in pravočasno opozarjati na vse načrte, ki niso v skladu z dokumentom »Slovenski gorski svet in planinska organizacija«.

Seveda kaj takega ni dovolj zahtevati samo na sestanku lastne organizacije, ampak je treba takšne predloge poslati na ustrezne naslove — in biti potem vztrajen, kot so bili v prvih desetletjih člani SPD in kot so še zdaj marsikje v Alpah člani planinskih organizacij.

Jože Dobnik je podrobno govoril tudi o predlogu za razširitev mejnega pasu s sto na tisoč metrov, ki bi ga nadzorovala vojska (tudi o tem je PV že nadrobno poročal, tudi o protestu PZS slovenski in jugoslovanski skupščini). Odločno je zagovarjal mnenje, da mora biti planincem omogočen dostop na mejne vrhove brez posebnih dovoljenj, le z osebno in planinsko izkaznico.

V nadaljevanju je vršilec dolžnosti predsednika PZS navedel nekaj statističnih podatkov, med drugim tega, da se je lani — presenetljivo — povečalo število članov PZS kar za 7679 in da šteje zdaj slovenska planinska organizacija 114 207 članov (in 178 planinskih društev), kar pomeni, da je 5,7 odstotka stalnih prebivalcev Slovenije članov planinske organizacije. Najbolj je planinstvo razširjeno v industrijskih krajih in mestih ter dolinah z najbolj onesnaženim zrakom: v občini Ravne na Koroškem je kar 23,7 odstotka prebivalcev v planinskih vrstah, na Jesenicah 16,4, Hrastniku 15,8 in Trbovljah 13,6 odstotka.

Ko je govoril o prihodnjih nalogah, je Jože Dobnik poudaril, da bo zaradi težavnega gospodarskega položaja v republiki naše gospodarstvo neposredno prav s težavo še pomagalo planinskim društvom in PZS v takem obsegu kot prejšnja leta; »celo več: nekatera podjetja, ki so vzela v zakup planinske postojanke, jih želijo vrniti planinskim društvom«. Zato bo delovanje planinske organizacije vedno bolj odvisno od lastnih

sredstev in od skrbnega gospodarjenja z denarjem, ki ga bo organizacija dobila od občinskih in republiškega proračuna ter gospodarskih in drugih organizacij.

Ob tem je rekel, da bo članarina čedalje pomembnejši vir prihodkov planinskih društev in zveze, zato bi bilo treba poiskati možnosti za vključevanje še novih članov. »Poiščimo vsaj tiste,« je dejal, »ki hodijo v gore pa nič ne prispevajo za vzdrževanje planinskih poti, GRS, varstvo okolja, čiščenje odpadkov itd.«

Vse pozornosti sta vredna naslednja pogodarka iz njegovega govora: naj bi letos v planinskih postojankah ne pretiravali s cenami in naj bi bile storitve kakovostnejše, da bi tako izboljšali ponudbo in prispevali k čim rentabilnejšemu poslovanju, in naj planinska društva zahtevajo od pristojnih občinskih organov vračanje turistične takse, pobrane v planinskih postojankah, in še več, tudi nekaj sredstev iz turistične takse krajev pod gorami, saj turisti tod izkoriščajo planinske zmožljivosti.

Ob koncu se je Jože Dobnik zahvalil vsem, ki so zadnji dobri dve leti pomembno prispevali k delu PZS, posebno pa še dosedanjemu predsedniku Marjanu Oblaku.

ODPRTO PISMO M. OBLAKA

Marjan Oblak skupščini ni prisostvoval, pač pa ji je poslal (enako kot obema častnima predsednikoma PZS) odprto pismo, dolgo 115 tipkanih vrstic, v kate-

rem je razložil nekatere svoje poglede na delo planinske organizacije, na opravljene in neopravljene naloge. V uvodu je z grenkobo napisal:

»Redna skupščina PZS 25. novembra lani me je edinega (čeprav statut tega ne predvideva) razrešila dolžnosti predsednika PZS. To se je zgodilo kljub temu, da ne gre za nobeno nezaupanje, niti za disciplinski razlog ali karkoli drugega, kar bi utegnilo vplivati na tako odločitev skupščine, ampak je to nelegitimno dejanje, ki ga tako štejem, čeprav zavoljo tega dogodka javno nisem protestiral.«

V pismu je Marjan Oblak izrazil tudi pomislek o trditvi, izrečeni na zadnji redni skupščini PZS, češ da gre v planinski organizaciji za »desetletno stagnacijo«, čeprav je šlo po Oblakovem prepričanju »v resnici v mnogih pogledih za opazen in širok razvoj«, tako da »ne moremo reči — govorim vsaj za ti dve leti, ko sem bil sam predsednik PZS —, da so uspehi nekakšen plod stagnacije, ampak prejšnji plod velikih naporov mnogih, ki žele planinstvu ohraniti ugledno mesto v družbi, kot ga ima že vsa leta po vojni.«

»Zavedam se,« je nadalje zapisal v svojem odprtem pismu, »da gre za menjavo generacij; toda kdo pa je doslej v planinstvu govoril o zamenjavi generacij! Prav planinstvo je bila namreč organizacija, ki je sprejela v svoj koncept najširšo družbeno pahljačo pluralizma, v kateri so imeli (in upam, da še imajo) svoj prostor tako mladi kot starejši planinci.« Posebej je v nadaljevanju razčlenil ne-

namesto komentarja

OKAMENELI ZANOS DOMOVINE

Deset kilogramov kruha ni isto kot deset kilogramov diamantov. Iz varnostnega vidika tako tudi deset kilometrov zemlje ob meji v goratem predelu ni isto kot deset kilometrov v čisti ravnici. V ravnici deset kilometrov ne pomeni nič niti tistemu, ki jih ima, niti tistemu, ki jih nima. Gore pa so zgodovinski mejniki. Kar pogledjmo: Himalaja loči belo raso od rumene, Ural loči Azijo od Evrope, po vrhu Kordiljer gredo meje med atlantskimi in pacifiškimi državami Južne Amerike, Alpe so meja držav in narodov Evrope, Karpati ločijo srednjo Evropo od vzhodne.

Tisti, ki obvladuje gore, obvladuje vso okolico. To so vedeli vsi vladarji, ki so postavljali gradove na vzpetine, cerkve na griče, zvonike, ki so gledali čez vso okolico, stražne stolpe, in tam visoko kurili stražne ognje.

Boj za utrdbo je boj za obzidje. In Karavanke so severni zid Slovenije! Kdor to obzidje drži v rokah, drži v rokah vso Slovenijo. Poseduje dobršen del izvirov pitne vode, nekaj hidrocentral z akumulacijskimi jezeri vred, ima ozemlje, s katerega lahko skozi optični teleskop ali pa tudi čez mušico preciznega orožja nadzira katerikoli objekt v vsaj polovici Slovenije, predvsem pa na celotnem Gorenjskem z Ljubljano vred. Odvzema lovcem njihova lovišča, divjadi prirodno zatočišče, gverilcem pa teren, na katerem bi se mogli zarediti.

Tisoč metrov višinske širine je toliko kot pol karavanškega predora oziroma Karavanke od vznožja do vrhov.

Če damo Karavanke, damo svojo hrbtenico!

Boris Ogrizek

katere planinske akcije, ki jih je kot predsednik sam začel ali marsikaj naredil zanje, ki pa jih bo treba dokončati: slovenski planinski muzej, Alešev sklad, mladinski izobraževalni center v Bavšici.

Po prepričanju avtorja tega pisma »smo se od spoznavne, kaj slovensko planinstvo sploh je, oddaljili do te mere in do tega bistva, da ga nekateri od nas ne razumejo več, pač pa svoj odnos do gorá z vso svojo skromno planinsko avtoriteto dokazujejo z dokazili, ki v planinstvo ne sodijo«.

Svoje odprto pismo Marjan Oblak končuje takole: »In tako zdaj odhajam z generacijo, ki jo je treba ‚zamenjati‘. Vsi smo na tem — žal; toda doslej v planinstvu na tak način nismo govorili. Vsakdo je bil dragocen, če je le pokazal veselje in planinski značaj. Ponosen sem, da sem pripadal generaciji, ki se je po vojni lotila obnove uničenega in izropanega slovenskega planinskega gospodarstva, ki je zbrala okoli sebe stotisočglavo planinsko množico in ki je — to prav gotovo — ustvarila imenitne pogoje za nadaljnji razvoj našega sodobnega planinstva.«

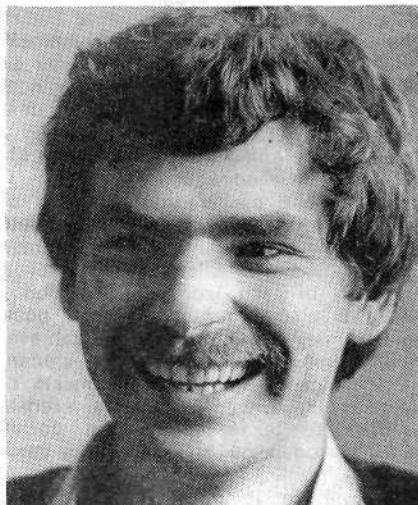
Pismo Marjana Oblaka so na izredni skupščini v celoti prebrali zbranim delegatom in gostom.

PREDSEDNIK TAKOJ IZVOLJEN

Razmeroma malo delegatov je pred volitvami in po njih razpravljalo o pereči planinski problematiki, ki naj bi bila zanimiva za najširši krog slovenskih planincev. Med drugim je Pavle Dimitrov z Jesenic poročal o protestnem pismu Jeseničanov proti tisočmetrskemu obmejnemu pasu, o poklicnem oskrbniku v Tičarjevem domu na Vršiču in uvedbi telefonskih povezav med planinskimi postojankami, Franc Ekar iz Kranja o varstvu gorskega sveta, uvedbi planinskih ur v šolski pouk in o planinskem marketingu, Emil Herlec iz Kranja o prispevku za visokogorske planinske postojanke, Janko Mirnik iz Ljubljane o gospodarstvu in letošnjih investicijah v slovenske planinske postojanke, Tomaž Banovec, predsednik Planinske zveze Jugoslavije (»Vesel sem, da lahko v imenu PZ Jugoslavije pozdravim to skupščino v slovenskem jeziku«) pa o možnih zapletih s planinsko lastnino in o tem, da naj bi vsako naše planinsko društvo vsako leto organiziralo vsaj en izlet v gore drugih jugoslovanskih republik. Ob tem ni pozabil povedati, da z izjemo Rdečega križa pri nas ni organizacije, ki bi imela več članov kot PZS, ki pomenijo veliko moč.

Vsekakor je bila na skupščini največja pozornost posvečena volitvam novega predsednika PZS — in vsi prisotni so bili navdse presenečeni, ko je volilna komisija sporočila rezultate: Andrej Brvar je

Kdo je Andrej Brvar?

Predsednik Planinske zveze Slovenije Andrej Brvar se je rodil leta 1953 v Ljubljani in je po poklicu diplomirani inženir tehnične matematike. Zaposlen je v podjetju »I — poslovne informacije«, ki posreduje takšne informacije iz evropskih baz podatkov. Je poročen in oče triletnega sina Nejca.

V gore hodi že kakšnih dvajset let, aktivno pa je začel v planinski organizaciji delovati pri Gorski straži v PD Ljubljana Matica. V gimnaziji za Bežigradom v Ljubljani je bil soustanovitelj planinske skupine in je tako iz odseka za varstvo narave prišel v mladinski odsek pri svojem matičnem društvu, kjer je bil leto dni načelnik odseka. Od tod je prišel v mladinsko komisijo pri PZS ter bil njen načelnik od 1975 do 1977 in od 1979 do 1981, potem pa član izvršnega odbora PZS, podpredsednik PZS, predsednik izvršnega odbora PZS in v zadnjem mandatu član izvršnega odbora PZS. Ob tem je končal tečaja za mladinske vodnike in planinske inštruktorje ter predvsem v časih svojega delovanja v mladinski komisiji vodil več poletnih in zimskih tečajev.

Po gorah rad hodi po brezpotjih, pa tudi z družino si rad začrta kakšno svojo pot, s karto in ne po markiranih poteh.

Andrej Brvar je na ljubljanski Univerzi diplomiral iz dinamike snežnih plazov, ko je iskal povezavo med planinstvom in svojim študijem in odkril, da so snežni plazovi mehanska gmota, ki se giblje po nekakšnih zakonitostih.

dobil 84, Tone Strojin 55 in Franci Ekar 22 glasov, kar pomeni, da je prvi kandidat dobil več kot polovico glasov vseh 161 »volilcev« ter tako postal že v prvem krogu novi predsednik PZS.

Vse druge funkcionarje PZS so nato delegati izvolili »v bloku« in javno. PZS ima zdaj štiri podpredsednike: za stike s planinskimi društvi je podpredsednik Jože Dobnik, za vrhunski alpinizem Tone Škarja, za gospodarstvo Jože Stanonik in za nove oblike dela Marija Fabčič. Tajnik PZS je Janko Pribošič, predsednik nadzornega odbora Drago Kozole in pred-

sednik častnega razsodišča Ivan Repinc. Poleg tega so izvolili še 11-članski upravni odbor, ki po novem statutu PZS nadomešča dosedanji glavni in izvršni odbor in v katerem so poleg posebej voljenih 11 članov še predsednik in podpredsednik PZS, tajnik PZS, predstavniki oziroma predsedniki meddruštvenih odborov in načelnik GRS. Na skupščini so naposled izvolili še celoten nadzorni odbor, častno razsodišče in tožilca pri častnem razsodišču.

Začenja se torej nov krog delovanja slovenske planinske organizacije.

Ekologija planinstva

STRUP NA STRUP – PUŠČAVA

IGOR MAHER

Dandanes si večina ljudi pod pojmom ekologija predstavlja samo ozko omejeno negativno delovanje človeka na naravo, čemur bi se boljše podal izraz onesnaževanje ali uničevanje okolja. Ekologija ima namreč precej širši pomen in obsega kompleksen splet odnosov med živo in neživo naravo, ne pa samo med človekom in naravo, kot lahko povprečen bralec dobi vtis ob prebiranju dnevnih novic. Kljub temu bomo uporabili to magično besedo tudi v našem sestavku.

Na prvi pogled bi lahko rekli, da je planinstvo ena od tistih dejavnosti, ki najmanj boleče posegajo v naš prostor. V veliki meri to seveda drži. Upoštevati pa moramo, da glede na nenormalno visoko rast človeške populacije v zadnjih stoletjih in glede na gospodovalno vlogo, ki si jo je v odnosu do narave privzel človek, vsaka dejavnost pomeni nekakšno obremenitev za okolje, nekakšno razhajanje z zakoni narave.

Daleč nazaj v zgodovino moramo seči, ko proučujemo vpliv človeka na gorsko naravo. Dokler so dolinski predeli zadovoljevali vse človekove potrebe, je bilo visokogorje izvzeto iz njegovega delovanja. Sčasoma pa je človek za potrebe živinoreje začel izkoriščati ugodne površine v višjih dolincah in knicah. Te v celoti gledano majhne površine so bile redko obremenjene dlje kot dva do tri mesece letno. Potrebe po pašnih površinah pa so se seveda večale. Izsekavali so vse večje gozdne površine, predvsem na zgornji gozdni meji. Tako se je ta meja v stoletjih premaknila za nekaj sto višinskih metrov navzdol na račun širjenja za živinorejo primernih travnišč. Poleg gorskega pašništva so svoj delež k manjšanju obsega gorskih gozdov prispevale tudi fužine z velikimi potrebami po kurilnem lesu (Pokljuka), marsikje so bile

odločilne vojaške potrebe (veliki posegi na Vršiču med prvo vojno) ali pa enostavno brezglavo sekanje zaradi dobička (Belca). Na račun takih posegov so se močno okrepili erozijski procesi, razbohotili so se hudourniki, ki so uničevali zemljo tako v visokih gorah, od koder so jo odnašali, kot v dolinah, kjer so jo zasipavali z nanosi.

Tako tudi pred pojavom planinstva ne moremo govoriti o povsem naravnem stanju v naših gorah. Vsekakor pa je res, da so se planine, visokogorski pašniki, v stoletjih tako vrasli v gorsko okolje, da lahko govorimo o nekakem sonaravnem stanju.

PROBLEMI NASTAJAJO ŽE S HOJO

Planinstvo je novejši pojav, ki je bil dolgo časa omejen le na manjše skupine idealistov, ki niso predstavljali občutnega pritiska na gorsko okolje. Šele v času po industrijski revoluciji, ko je modernemu človeku ostajalo precej prostega časa, se je ob splošnem navdušenju širših slojev predvsem mestnega prebivalstva začelo »osvajanje« gorskega sveta. Gradili so kočice in zavetišča, nadelovali so poti, ceste in železnice so užitek in zabave željnimi meščanom olajšale dostop do vratolomnih višav.

Prvi problemi se pojavijo že ob osnovni dejavnosti v gorah — hoji. Vsak korak namreč pomeni določen pritisk na podlago. Na sliki so prikazani rezultati meritev pritiska na podlago pri različnih človekovih dejavnostih v gorah, iz česar je razvidno, da so najhujše posledice od planinca, ki teče po pobočju navzdol. Z množičnostjo se ta vpliv še stopnjuje.

Hoja ima s svojim vertikalnim in horizontalnim pritiskom (tlačenje) direktni in posredni vpliv na podlago. Direktni mehanski vpliv na vegetacijo se odraža v uni-